

ÖZGÜN ARAŞTIRMA

TOPLUMSAL İŞLEVSELLİĞİN BİLEŞENLERİ OLARAK BİREYSEL VE TOPLUMSAL ALIŞKANLIKLAR ÜZERİNE EĞİTİMİN ETKİSİ: KESİTSEL BİR TOPLUM ÇALIŞMASI

THE INFLUENCE OF EDUCATION ON INDIVIDUAL AND SOCIAL HABITS AS COMPONENTS OF SOCIAL FUNCTIONING: A COMMUNITY-BASED CROSS-SECTIONAL STUDY

^{1*}Aysel İncedere, ¹Kübra İpçi, ¹Ayşe Kırçalı, ¹Zeynep Özarslan, ¹Seray Çiçek, ²Mustafa Yıldız

ÖZET

Amaç: Bir grup Türk toplumu örnekleminde eğitim düzeyinin toplumsal işlevsellik üzerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Katılımcıların nüfus özellikleri ile toplumsal işlevselliği değerlendirmeye yönelik bireysel ve toplumsal alışkanlıklarla ilgili sorulardan oluşan Toplumsal İşlevsellik Anket Formu Kocaeli genelinde her eğitim düzeyinden 635 kişiye gelişigüzel örnekleme yöntemiyle uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmayı tamamlayan 635 kişinin %35'i ilköğretim, %30'u lise ve %44'ü üniversite mezunu idi. Grubun yaş ortalaması 36 idi. %58'i evli olan ve %51'ini erkeklerin oluşturduğu bu grubun aylık gelir ortalaması ise 4000 TL idi. Katılımcıların toplumsal işlevselliğinin altı alt başlık üzerinden değerlendirildiği çalışmamızda eğitim düzeyinin artmasının toplumsal işlevselliği pozitif yönde etkilediği görüldü. Özbakım, eğlenti etkinliklerine katılım, kişilerarası ilişkiler, iş/meslek yaşamı, toplumsal etkinliklere katılım alt alanlarındaki işlevsellik eğitim düzeyi yükseldikçe artarken cinsiyet değişkeni kontrol altına alındığında bağımsız yaşam ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı. Eğitim düzeyi düşüklüğü ile yaşam alanını temizleme sıklığı ve televizyon izleme süresi arasında anlamlı ilişki saptandı.

Sonuç: Bireysel gelişimi sağlama ve kişileri toplumsal gelişim sürecinde rol oynayan bireyler haline getirmeyi hedefleyen eğitimin, sosyal işlevsellik üzerine etkisinin araştırılması, bu alandaki planlama ve uygulamalarda yol gösterici olabilir.

Anahtar sözcükler: Toplum, eğitim düzeyi, toplumsal işlevsellik

Aim: This study aims to investigate the effect of educational level on social functioning of people living in Turkish community.

Methods: Social Functioning Questionnaire Form consisting of questions about individual and social habits that aims to assess participants' demographic information and social functioning was applied to 635 people from all levels of education via convenient sampling.

Results: Out of 635 people who completed the study, 35% were graduated from primary school, 30% from high school, and 44% from university. The mean age was 36 years, and mean monthly income of the participants was 4000 TL. In the group, 58% were married and 51% were males. In our study, social functioning is evaluated via six subheadings and it is observed that the increase in the level of education effects the social functioning. While self-care, participation in recreational activities, interpersonal relations, employment/professional life, and participation in social activities increase as the level of education increases, no significant correlation was found between independent living and the level of education when gender variable is controlled. Moreover, it is found that as the level of education decrease, the frequency of cleaning the living space and the duration of watching TV increase.

Conclusion: Investigating the effects of education, which provides individual development and aims to guide people becoming independent individuals who play role in development process of society, on social functioning will be a guideline in planning the processes in societal development and applications.

Keywords: Community, level of education, social functioning

Giriş

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla bilinçli olarak değişimin meydana geldiği bir süreçtir. Toplumsal bir varlık olan insanın kendisi ve diğer bireylerin çeşitli toplumsal ortamlardaki durumu ve davranışlarını anlaması ve anlamlandırmasında eğitimin önemi büyüktür¹. Eğitim, "kişide kendi öğrenme örüntüsü hakkında farkındalık yaratılması yoluyla, kişinin daha üst zihinsel yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmesi ve bu arada da değişen çevresel koşullara uyum gösterebileceği bilgi, beceri ve davranışları sürekli olarak güncelleyebilmesi için uygun öğrenme ortamlarının yaratılması" süreci şeklinde yapılabılır².

Eğitim kurumları, bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılarlarken, yaşadıkları çevreyi ve toplumu tanımalarını, çevrelerinde bulunan doğal kaynakları etkili bir şekilde kullanarak temel gereksinimlerini karşılamasını sağlamaktadır. Bireyler aldıkları eğitim paralelinde toplumda saygın bir mevki kazanma ve kendilerini gerçekleştirmenin yanı sıra ekonomik kazanç sağlayabilecek mesleklerde çalış-

ma gibi temel gereksinimlerini karşılamış olurlar. Ayrıca eğitim kurumları bireylerin bedensel, duygusal ve zihinsel yönden gelişimini de sağlar³. Bu yüzden eğitim, bilgi verme işlemi özelliğine ek olarak davranış geliştirme ve bireye sosyal yön verme özelliği açısından da önemsenmektedir⁴. Bireylerin toplumsal işlevselliği, kişinin doğal çevresindeki (ev, iş ya da sosyal ortamlarda) işlevsellik yetisi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kişinin doğal ortamındaki rollerinin (eş, anne-baba, dost, iş arkadaşı) yeterliliğini ve doyumunu kapsamaktadır⁵. Daha genel bir açıklamayla toplumsal işlevsellik çalışabilme, kişilerarası ilişkileri sürdürülebilir ve kendi bakımını yapabileceği biçimde tanımlanabilir⁶. Ülkemizde bireylerin toplumsal işlevselliği ile ilgili yeterli çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca eğitimin toplumsal işlevsellik üzerine etkisiyle ilgili bir veriye de rastlanmamaktadır. Bu çalışmanın amacı eğitim düzeyinin bireylerin toplumsal işlevselliği üzerine etkisini incelemektir.

ABSTRACT

¹Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ruhsal Rehabilitasyon AD
Kocaeli, Türkiye

²Kocaeli Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD
Kocaeli, Türkiye

Geliş:
11.09.2017

Kabul:
11.10.2017

Sorumlu yazar

Aysel İncedere

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ruhsal Rehabilitasyon AD
Kocaeli, Türkiye

e- posta:
ayselyazici@gmail.com

Yöntem

Çalışmaya gelişigüzel örnekleme yöntemiyle toplumun değişik kesimlerini yansıtan her eğitim düzeyinden bireyler dâhil edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Mart 2016-Haziran 2016 tarihleri arasında Kocaeli ili genelinde 18-65 yaş arası, okur-yazar olan, çalışmaya katılmaya engel olabilecek zihinsel ya da fiziksel hastalığı olmayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 635 kişi oluşturdu. Çalışma ile ilgili etik kurul onayı Kocaeli Üniversitesi'nden alındı (KÜ GOKAEK 2016/265). Sormaca formu araştırmacılar tarafından uygulandı. Formun doldurulması yaklaşık 10-15 dakika sürdü.

Toplumsal işlevsellik sormaca formu: Çalışma grubu alanda kullanılan ölçekleri inceledi, işlevsellik alanları ile ilgili maddeleri Türk kültürüne uygun olarak anlaşılır ifadelerle dönüştürdü ve yeni bir sormaca formu hazırladı. Çalışma ekibi sormacanın bütün maddelerini gözden geçirdi ve yeniden düzenledi. Bu sormaca 30 kişide denenerek anlaşılmayan maddeler çıkarıldı ve taslak sormaca formu 50 maddelik son haline getirildi. Formun doldurulması yaklaşık 10-15 dakika sürdü. Soruların özellikle son 6 aydaki alışkanlıkları göz önüne alınarak yanıtlanması için vurgu yapıldı. Sormaca formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde nüfus özellikleri ile ilgili (yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim durumu, çalışma durumu ve eve giren aylık toplam gelir), ikinci bölümde ise katılımcıların gündelik alışkanlıklarını ne sıklıkla uyguladıklarını sorgulayan 50 soru yer almaktadır.

İstatistiksel Çözümleme

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 22.0 programı kullanıldı. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik yöntemleri ile çözümlendi. Normal dağılım göstermeyen grupların karşılaştırılmasında parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis Testi uygulandı. Birden fazla bağımsız değişkenin etkilerini dışlamak için kısmi bağıntı (parsiyel korelasyon) yönteminden yararlanıldı. İstatistiksel olarak $p < 0.05$ anlamlılık için yeterli kabul edildi.

Bulgular

Nüfus Özellikleri

635 katılımcının tamamı çalışmayı tamamladı. Katılımcıların nüfus özellikleri Çizelge 1.'de verildi.

Yaş ortalaması 36, %58'i evli olan ve %51'ini erkeklerin oluşturduğu bu grup eğitim düzeyi %35'i ilköğretim, %30'u lise ve % 44'ü üniversite mezunu olan kişilerden oluşmaktadır. Evde yaşayan kişi sayısı ortalama 3.7 (TÜİK 2016 verisi 3.8), eve giren aylık gelir ortalama 4000 TL idi. Buradan hanede kişi başına düşen gelirin ortalama 1000 TL (TÜİK 2016 verisi 1375 TL) olduğu tahmini hesabı yapıldı⁷.

Bireysel ve Toplumsal Alışkanlıklar İle Eğitim Düzeyinin Karşılaştırılması

Öz bakım alışkanlıkları ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki: Öz bakım alışkanlıklarının eğitim düzeyine göre farklarını ortaya koyan çözümleme verileri Çizelge 2.'de gösterilmiştir.

Bağımsız yaşam ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki: Bireylerin bağımsız yaşam alışkanlıkları ile eğitim düzeyi farklarını ortaya koyan çözümleme Çizelge 3'de gösterilmiştir.

Cinsiyet değişkeni kontrol altına alındığında eğitim düzeyi ile bağımsız yaşama katılma sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı.

Eğlenti etkinlikleri ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki: Eğitim düzeyi ile eğlenti etkinlikleri arasındaki ilişki Çizelge 4'de verilmiştir.

İş/meslek yaşamı ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki: İş/meslek yaşamı ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki Çizelge 5'de verilmiştir.

Kişilerarası ilişkiler ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki: Eğitim düzeyi ile kişilerarası ilişkiler arasındaki ilişki Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcıların (n=635) nüfus özellikleri.

Özellikler	Sayı	Yüzde	Ortalama ±SS	Aralık
Yaş			35,58±11,27	18-65
Cinsiyet	Kadın	311	49.0	
	Erkek	324	51.0	
Eğitim durumu	İlköğretim	226	35.6	
	Lise	131	29.6	
	YÖ	278	43.8	
Medeni durum	Evli	368	58.0	
	Bekâr	247	38.9	
	Dul/boşanmış	20	3.1	
Çalışma durumu	Çalışmıyor	139	21.9	
	İÇ	19	3.0	
	GİÇ	37	5.8	
	DİÇ	440	69.3	
EYKS			3,76±1,71	1-14
EGTG			3945,10±3446,18 TL*	500-50.000

YÖ: Yüksek öğretim, İÇ: İdareten çalışıyor, GİÇ: Geçici işlerde çalışıyor, DİÇ: Düzenli işlerde çalışıyor, EYKS: Evde yaşayan kişi sayısı, EGTG: Eve giren toplam gelir, *Kx²=Kruskal Wallis Test: Eğitim düzeyi ile eve giren toplam gelir arasındaki bağıntı ($p < 0,001$)

Tartışma

Eğitimin, üç temel işlevi yerine getirmesi beklenir: 1. Toplumsallaştırma, 2. Bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırma, 3. Mesleki beceriler kazandırarak mesleğe yöneltme⁸. Bu çalışmada 635 katılımcının eğitim düzeylerinin toplumsal işlevsellikleri üzerine etkisini inceledik. Katılımcıların toplumsal işlevselliklerini özbakım, bağımsız yaşam, eğlenti etkinlikleri, toplumsal etkinlikler, kişiler arası ilişkiler ve iş/meslek yaşamı olmak üzere altı alan üzerinden değerlendirdik.

Katılımcıların eğitim düzeylerinin arttıkça özbakım alışkanlıklarını yapma sıklıklarının arttığı görülmüştür. Eğitim seviyesinin artması ile insanların özbakımlarına dikkat etmesi beklediğimiz sonuçlardandır. İnsan fizyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlık olup, bireyin özbakımı çocukluktan ileri yaşlara doğru gelişim göstererek değişmektedir. Bu değişim bireyin sağlık durumu, eğitimi, yaşam deneyimleri, yaşadığı toplumun kültürü, günlük yaşamda olanakları kullanabilmesi gibi etmenlere bağlıdır⁹. Orem, özbakımı "bireyin sağlığını, yaşamını ve iyilik halini korumak için gerekli aktiviteleri doğru zamanlamayla başlatması ve uygulaması" olarak tanımlamaktadır¹⁰. Eğitim ile bireyler davranışlarında değişiklikler yaparak hem kişi hem de toplum yararına farklılıklar oluşturan sistematik bir

süreçten geçer¹¹. Eğitim kişiliğın gelişmesine yardım edip, bireyin yetişkin yaşamına hazırlanmasına ve gerekli bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesine katkı sunarak kişilerin sağlığını, yaşamını ve iyilik halini daha iyi bir düzeye çıkarmaya yardımcı olur.

Bağımsız yaşam alışkanlıkları ile eğitim düzeyi (cinsiyet değişkeni kontrol altına alındığında) arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bireylerin bağımsız yaşam aktivitelerini yerine getirememesi yaşla (bebeklik dönemi/yaşlılık) veya engellilik durumlarıyla ilgili-

dir. Bu durumlardaki kişi, bir başka kişi veya araç olmadan bağımsız yaşam aktivitelerini yerine getiremez¹². Bağımsız yaşam alışkanlıkları ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı çıkmamasının, katılımcıların yaş aralığının 18-65 yaş arasında olması ve yaşamlarını etkileyecek engel durumlarının olmamasından kaynaklandığı düşünüldü. Eğitim düzeyi düştükçe yaşam alanını temizleme sıklığının arttığı görüldü. Bu çalışmada yapılan aktivitelerin sıklığı sorulduğundan, eğitim düzeyi düştükçe evde geçirilen zamanın arttığı ve yaşam alanını temizleme sıklığının arttığı söylenebilir.

Çizelge 2. Özbakım alışkanlıklarının eğitim düzeyine göre yüzde olarak dağılımı ve eğitim düzeyi ile alışkanlıklar aralarındaki ilişki.

	ÖZBAKIM					Kx ²	p
	İlköğretim	Lise	Yükseköğretim				
Toplam uyku süresi	6 saatten az	% 15.5 (n=35)	% 15.3 (n=20)	% 11.9 (n=33)		4.845	0.089
	6-8 saat	% 40.9 (n=128)	% 66.4 (n=87)	% 74.1 (n=206)			
	8-10 saat	% 25.2 (n=57)	% 16.8 (n=22)	% 12.9 (n=36)			
	10 saatten fazla	% 2.7 (n=6)	% 1.5 (n=2)	% 1.1 (n=3)			
Uyanma saati	08.00'den önce	% 60.2 (n=136)	% 70.2 (n=92)	% 70.9 (n=197)		7.051	0.029
	08.00-10.00 arası	% 29.2 (n=66)	% 19.8 (n=26)	% 22.3 (n=62)			
	10.00-12.00 arası	% 7.5 (n=17)	% 5.3 (n=7)	% 5.0 (n=14)			
	12.00 sonrası	% 3.1 (n=7)	% 4.6 (n=6)	% 1.8 (n=5)			
Banyo yapma	Ayda 1-2 kez	% 2.7 (n=6)	% 0.0 (n=0)	% 0.0 (n=0)		15.090	0.001
	Haftada 1-2 kez	% 32.3 (n=73)	% 24.4 (n=32)	% 19.1 (n=53)			
	Haftada 3-4 kez	% 44.7 (n=101)	% 51.1 (n=67)	% 52.5 (n=146)			
	Her gün	% 20.4 (n=46)	% 24.4 (n=32)	% 28.4 (n=79)			
Diş fırçalama	Haftada bir kez	% 11.9 (n=27)	% 6.9 (n=9)	% 2.5 (n=7)		45.836	0.000
	2-3 günde bir	% 19.0 (n=43)	% 11.5 (n=15)	% 4.0 (n=11)			
	Günde 1 defa	% 37.2 (n=84)	% 42.7 (n=56)	% 39.6 (n=110)			
	Günde 2 defa	% 31.9 (n=72)	% 38.9 (n=51)	% 54.0 (n=150)			
El- yüz yıkama	Hiç yıkamam	% 0.9 (n=2)	% 0.0 (n=0)	% 1.4 (n=4)		0.017	0.991
	Haftada 1-2 kez	% 1.3 (n=3)	% 0.0 (n=0)	% 1.4 (n=4)			
	Haftada 3-4 kez	% 1.8 (n=4)	% 3.8 (n=5)	% 1.1 (n=3)			
	Her gün	% 96.0 (n=217)	% 96.2 (n=126)	% 96.0 (n=267)			
Saç tarama	Hiç taramam	% 17.7 (n=40)	% 22.1 (n=29)	% 12.2 (n=34)		4.175	0.124
	Haftada bir	% 8.8 (n=20)	% 5.3 (n=7)	% 5.4 (n=5)			
	Haftada 3-4 kez	% 21.2 (n=48)	% 16.8 (n=22)	% 23.4 (n=65)			
	Günde 1-2 kez	% 52.2 (n=118)	% 55.7 (n=73)	% 59.0 (n=164)			
Tırnak kesme	Ayda bir	% 4.0 (n=9)	% 8.4 (n=11)	% 7.6 (n=21)		12.232	0.002
	İki haftada bir	% 23.0 (n=52)	% 28.2 (n=37)	% 31.7 (n=88)			
	Haftada bir	% 61.9 (n=140)	% 57.3 (n=75)	% 55.4 (n=154)			
	Haftada 1'den fazla	% 11.1 (n=25)	% 6.1 (n=8)	% 5.5 (n=15)			
İç çamaşırı değiştirme	Ayda 1-2 kez	% 0.9 (n=2)	% 0.0 (n=0)	% 0.4 (n=1)		18.193	0.000
	Haftada 1-2 kez	% 8.8 (n=20)	% 13.7 (n=18)	% 3.2 (n=9)			
	2-3 günde bir	% 42.9 (n=97)	% 26.7 (n=35)	% 30.9 (n=86)			
	Her gün	% 47.3 (n=107)	% 59.5 (n=78)	% 65.5 (n=182)			
Çorap değiştirme	Ayda 1-2 kez	% 0.0 (n=0)	% 0.0 (n=0)	% 0.0 (n=0)		9.936	0.007
	Haftada 1-2 kez	% 3.1 (n=7)	% 6.1 (n=8)	% 1.4 (n=4)			
	2-3 günde bir	% 28.3 (n=64)	% 11.5 (n=15)	% 19.8 (n=55)			
	Her gün	% 68.6 (n=155)	% 82.4 (n=108)	% 78.8 (n=219)			
Parfüm kullanma	Hiç kullanmam	% 29.6 (n=67)	% 14.5 (n=19)	% 5.4 (n=15)		100.877	0.000
	Haftada 1-2 kez	% 26.1 (n=59)	% 13.7 (n=18)	% 11.5 (n=32)			
	Haftada 3-4 kez	% 15.0 (n=34)	% 15.3 (n=20)	% 13.3 (n=37)			
	Her gün	% 29.2 (n=66)	% 56.5 (n=74)	% 69.8 (n=194)			
Makyaj yapma	Özel günlerde	% 85.3 (n=87)	% 46.2 (n=24)	% 24.0 (n=37)		80.759	0.000
	Haftada 1-2 kez	% 3.9 (n=4)	% 5.8 (n=3)	% 14.3 (n=22)			
	2-3 günde bir	% 4.9 (n=5)	% 11.5 (n=6)	% 24.7 (n=38)			
	Her gün	% 5.9 (n=6)	% 36.5 (n=19)	% 37.0 (n=57)			
Epilasyon/ağda yapma	Altı ayda bir	% 19.6 (n=20)	% 28.8 (n=15)	% 28.6 (n=44)		0.817	0.665
	2-3 ayda bir	% 8.8 (n=9)	% 3.8 (n=2)	% 7.1 (n=11)			
	Ayda bir	% 58.8 (n=60)	% 48.1 (n=25)	% 49.4 (n=76)			
	Ayda birden fazla	% 12.7 (n=13)	% 19.2 (n=10)	% 14.9 (n=23)			
Sakal tıraşı olma	Ayda 1-2 kez	% 16.1 (n=20)	% 19.0 (n=15)	% 14.5 (n=18)		1.298	0.522
	Haftada 1 kez	% 24.2 (n=30)	% 22.8 (n=18)	% 21.8 (n=27)			
	Haftada 2-3 kez	% 36.3 (n=45)	% 21.5 (n=17)	% 32.3 (n=40)			
	Her gün	% 23.4 (n=29)	% 36.7 (n=29)	% 31.5 (n=39)			
Saç tıraşı olma	Altı ayda bir	% 8.1 (n=10)	% 5.0 (n=4)	% 4.0 (n=5)		1.730	0.421
	2-3 ayda bir	% 19.4 (n=24)	% 15.0 (n=12)	% 15.3 (n=19)			
	Ayda bir	% 53.2 (n=66)	% 56.3 (n=45)	% 64.5 (n=80)			
	Ayda birden fazla	% 19.4 (n=24)	% 23.8 (n=19)	% 16.1 (n=20)			

Kx²=Kruskal Wallis Test

Çizelge 3. Bağımsız yaşamın eğitim düzeyine göre yüzde olarak dağılımı ve eğitim düzeyi ile alışkanlıklar aralarındaki ilişki

	BAĞIMSIZ YAŞAM				Kx ²	p
	İlköğretim	Lise	Yükseköğretim			
Günlük öğün sayısı	1 öğün	%2.2 (n=5)	%1.5 (n=2)	%1.4 (n=4)	0.295	0.863
	2 öğün	%28.8 (n=65)	%33.6 (n=44)	%29.5 (n=82)		
	3 öğün	%66.8 (n=142)	%55.0 (n=72)	%60.8 (n=169)		
	3'den fazla öğün	%6.2 (n=14)	%9.9 (n=13)	%8.3 (n=23)		
Yemek/sofra hazırlama	Hiç hazırlamam	%23.9 (n=54)	%31.3 (n=41)	%17.6 (n=49)	2.328	0.312
	Haftada 1-2 kez	%18.6 (n=42)	%14.5 (n=19)	%23.4 (n=65)		
	Haftada 3-4 kez	%4.9 (n=11)	%9.2 (n=12)	%13.3 (n=37)		
	Her gün	%52.7 (n=119)	%45.0 (n=59)	%45.7 (n=127)		
Çamaşır yıkama	Hiç yıkamam	%35.0 (n=79)	%37.4 (n=49)	%30.6 (n=85)	1.819	0.403
	2-3 ayda bir	%4.4 (n=10)	%2.3 (n=3)	%1.8 (n=5)		
	Ayda 1-2 kez	%4.0 (n=9)	%3.8 (n=5)	%6.5 (n=18)		
	Haftada 1-2 kez	%56.6 (n=128)	%56.5 (n=74)	%61.2 (n=170)		
Ütü yapma	Hiç yapmam	%40.7 (n=92)	%39.7 (n=52)	%30.9 (n=86)	1.512	0.470
	2-3 ayda bir	%3.5 (n=8)	%6.1 (n=8)	%5.4 (n=15)		
	Ayda 1-2 kez	%12.8 (n=29)	%9.9 (n=13)	%20.9 (n=58)		
	Haftada 1-2 kez	%42.9 (n=97)	%44.3 (n=58)	%42.8 (n=119)		
Yaşam alanını temizleme	2-3 haftada bir	%23.0 (n=52)	%16.0 (n=21)	%17.3 (n=48)	-11.310	0.003
	Haftada 1 kez	%14.6 (n=33)	%19.8 (n=26)	%33.1 (n=92)		
	2-3 günde bir	%11.9 (n=27)	%22.1 (n=29)	%20.9 (n=58)		
	Her gün	%50.4 (n=114)	%42.0 (n=55)	%28.8 (n=80)		
Evdaki iş bölümüne katkı	Hiç katılmam	%10.2 (n=23)	%9.9 (n=13)	%2.9 (n=8)	4.797	0.091
	Uyarıldığımda	%5.8 (n=13)	%6.1 (n=8)	%5.8 (n=16)		
	İstendiğinde	%14.2 (n=32)	%16.8 (n=22)	%16.2 (n=45)		
	Kendi isteğimle	%69.9 (n=158)	%67.2 (n=88)	%75.2 (n=209)		
Tek başına evden çıkma	Hiç çıkmam	%6.6 (n=15)	%9.2 (n=12)	%5.0 (n=14)	0.068	0.967
	Ayda 1-2 kez	%9.7 (n=22)	%6.9 (n=9)	%12.9 (n=36)		
	Haftada 1-2 kez	%23.5 (n=53)	%24.4 (n=32)	%20.9 (n=58)		
	Her gün	%60.2 (n=136)	%59.5 (n=78)	%61.2 (n=170)		
Ulaşım araçlarını kullanma	Hiç kullanmam	%17.7 (n=40)	%9.9 (n=13)	%11.2 (n=31)	10.442	0.005
	Ayda 1-2 kez	%22.1 (n=50)	%18.3 (n=24)	%22.7 (n=63)		
	Haftada 1-2 kez	%29.2 (n=66)	%33.6 (n=44)	%19.4 (n=54)		
	Her gün	%31.0 (n=70)	%38.2 (n=50)	%46.8 (n=130)		

Kx²=Kruskal Wallis Test

Eğlenti etkinlikleri ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkiyi incelediğimizde eğitim düzeyi arttıkça spor amaçlı etkinlik yapma sıklığı, kitap/gazete okuma sıklığı, sinema/teyatroya gitme sıklığı, tavlama, satranç, okey, kâğıt oyunları vb. oynama sıklığı, yapboz, bulmaca, kelime oyunları gibi zihinsel etkinlikleri yapma sıklığı, internet kullanma süresi ve müzik dinleme sıklığının arttığı bulundu. Dumazedier'e göre boş zaman; kişinin kendisini yetiştirmesinde, bilgilendirmesinde, kültürel ve yeteneksel alanlarda kullandığı zamandır¹³. Bireylerin boş zamanlarını eğlenti etkinlikleri ile geçirmesi ile ekonomik durumları arasında bir ilişki vardır¹⁴. Katılımcıların da eğitim düzeyleri arttıkça ekonomik gelirlerinin arttığı ve daha düzenli işlerde çalıştığı görülmektedir. Eğitim düzeyi düştükçe televizyon izleme süresinde artış olduğu görülmüştür. Bunun sebebi, eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların daha çok evde vakit geçirmesi ve eğlenti aracı olarak en çok televizyonu izlemeyi tercih etmeleri olabilir.

Toplumsal etkinlikler ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediğimizde katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça sinema/teyatroya konser vb. etkinliklere gitme, sergi/ seminer/ müzeye gitme, kafe/ çay bahçesine gitme, lokantada yemek yeme, ilgi duyduğu yerleri gezme, spor etkinliklerini izlemeye gitme sıklıklarının arttığı görüldü. Toplumsal etkinliklere katılım da ekonomik şartlarla ilişkilidir. Ekonomik durumu daha iyi olan kişilerin toplumsal etkinliklere daha çok katılması beklendiği bir durumdur. Kişilerarası ilişkiler ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde eğitim düzeyi arttıkça birlikte yaşadığı kişiler ile ortak etkinlik yapma sıklığı, arkadaş sayısı ve arkadaşları ile etkinlik yapma sıklığının arttığı görülmüştür. Bireyler üretimde olmadıkları zaman içinde sportif, sanatsal, güncel eğlenceler veya turistik hareketliliğin içinde bulunmaktadır¹⁵. Eğitim düzeyi yükseldikçe ekonomik durumları ve çalışma durumlarının artması nedeniyle katılımcıların toplumsal etkinliklere katılması ve kişilerarası ilişkilerin artması beklendiği bir durumdur.

Çizelge 4. Eğlenti etkinliklerinin eğitim düzeyine göre yüzde olarak dağılımı ve eğitim düzeyi ile alışkanlıklar aralarındaki ilişki.

		İlköğretim	Lise	Yükseköğretim	Kx ²	p
Sinema/tiyatro/konser vb. etkinliklere gitme	Hiç katılmam	%62.4 (n=141)	%20.6 (n=27)	%10.4 (n=29)	157.518	0.000
	2-3 ayda bir	%25.7 (n=58)	%42.0 (n=55)	%39.9 (n=111)		
	Ayda 1- kez	%11.1 (n=25)	%31.3 (n=41)	%43.9 (n=122)		
	Haftada 1-2	%0.9 (n=2)	%36.1 (n=8)	%5.8 (n=16)		
Sergi, seminer, müze gezisi vb. faaliyetlere katılma	Hiç katılmam	%76.5 (n=173)	%64.9 (n=85)	%40.3 (n=112)	60.607	0.000
	2-3 ayda bir	%16.4 (n=37)	%26.0 (n=34)	%47.8 (n=133)		
	Ayda 1- kez	%5.8 (n=13)	%7.6 (n=10)	%11.9 (n=33)		
	Haftada 1-2	%1.3 (n=3)	%1.5 (n=2)	%0.0 (n=0)		
Kafe/çay bahçesi vb. yerlere gitme	Hiç gitmem	%28.3 (n=64)	%15.3 (n=20)	%6.8 (n=19)	45.812	0.000
	2-3 ayda bir	%23.5 (n=53)	%19.1 (n=25)	%19.4 (n=54)		
	Ayda 1-2 kez	%23.9 (n=54)	%27.5 (n=36)	%28.1 (n=78)		
	Haftada 1-2	%24.3 (n=55)	%38.2 (n=50)	%45.7 (n=127)		
Restoran/ lokantada yemek yeme	Hiç yemem	%22.1 (n=50)	%9.9 (n=13)	%2.9 (n=8)	100.244	0.000
	2-3 ayda bir	%46.5 (n=105)	%34.4 (n=45)	%19.4 (n=54)		
	Ayda 3-4	%14.2 (n=32)	%20.6 (n=27)	%33.5 (n=93)		
	Haftada 1-2	%17.3 (n=39)	%35.1 (n=46)	%44.2 (n=123)		
Herhangi bir spor etkinliğini izlemeye gitme	Hiç gitmem	%66.4 (n=150)	%52.7 (n=69)	%55.0 (n=153)	5.224	0.073
	2-3 ayda bir	%9.7 (n=22)	%19.8 (n=26)	%26.3 (n=73)		
	Ayda 1-2 kez	%13.3 (n=30)	%13.0 (n=17)	%11.2 (n=31)		
	Haftada 1-2	%10.6 (n=24)	%14.5 (n=19)	%7.6 (n=21)		
İlgi duyulan yerleri gezme	Hiç gitmem	%25.7 (n=58)	%11.5 (n=15)	%6.5 (n=18)	26.893	0.000
	2-3 ayda bir	%42.0 (n=95)	%36.6 (n=48)	%47.5 (n=132)		
	Ayda 1-2 kez	%23.0 (n=52)	%36.6 (n=48)	%34.2 (n=95)		
	Haftada 1-2	%9.3 (n=21)	%15.3 (n=20)	%11.9 (n=33)		
İbadethanelere gitme	Hiç gitmem	%15.9 (n=36)	%16.0 (n=21)	%36.3 (n=101)	34.166	0.000
	Önemli dini günlerde	%50.0 (n=113)	%42.0 (n=55)	%40.3 (n=112)		
	Haftada 1-2 kez	%21.7 (n=49)	%28.2 (n=37)	%17.6 (n=49)		
	Her gün	%12.4 (n=28)	%13.7 (n=18)	%5.8 (n=16)		
Dans etkinliklerine (tango, salsa, folklorik oyunlar vb.) katılma	Hiç katılmam	%87.6 (n=198)	%80.2 (n=105)	%82.7 (n=203)	3.183	0.204
	Özel etkinliklerde	%7.1 (n=16)	%17.6 (n=23)	%13.7 (n=38)		
	Ayda 1-2 kez	%3.5 (n=8)	%1.5 (n=2)	%1.8 (n=5)		
	Haftada 1-2	%1.8 (n=4)	%0.8 (n=1)	%1.8 (n=5)		
Üye olunan dernek/sosyal kulüp sayısı	Hiç yok	%81.9 (n=185)	%72.5 (n=95)	%69.4 (n=193)	10.610	0.005
	Bir tane	%14.2 (n=32)	%21.4 (n=28)	%22.3 (n=62)		
	2-3 tane	%2.7 (n=6)	%6.1 (n=8)	%7.6 (n=21)		
	4 ve üzeri	%1.3 (n=3)	%0.0 (n=0)	%0.7 (n=2)		

Kx²=Kruskal Wallis Test

Çizelge 5. İş/meslek yaşamının eğitim düzeyine göre yüzde olarak dağılımı ve eğitim düzeyi ile alışkanlıklar aralarındaki ilişki.

Kişilerarası İlişkiler		İlköğretim	Lise	Yükseköğretim	Kx ²	p
Birlikte yaşadığı kişilerle etkinlik	Hiç katılmam	%12.8 (n=29)	%10.7 (n=14)	%6.1 (n=17)	49.257	0.000
	2-3 ayda bir kez	%44.7 (n=101)	%35.9 (n=47)	%23.0 (n=64)		
	Ayda 1-2 kez	%32.7 (n=74)	%37.4 (n=49)	%42.1 (n=117)		
	Haftada 1-2 kez	%9.7 (n=22)	%16.0 (n=21)	%28.8 (n=80)		
Sorunlarını paylaşma	Hiç	%8.4 (n=19)	%7.6 (n=10)	%5.8 (n=16)	5.583	0.061
	İhtiyaç duyduğumda	%34.5 (n=78)	%34.4 (n=45)	%31.3 (n=87)		
	Sorulursa	%15.9 (n=36)	%13.0 (n=17)	%9.7 (n=27)		
	Çoğu zaman	%41.2 (n=93)	%45.0 (n=59)	%53.2 (n=148)		
Akrabalarla görüşme	Hiç	%3.5 (n=8)	%3.8 (n=5)	%1.4 (n=4)	0.272	0.873
	Bayram/düğün vb. günlerde	%26.1 (n=59)	%22.1 (n=29)	%27.0 (n=75)		
	Ayda 1-2 kez	%29.2 (n=66)	%32.8 (n=43)	%28.8 (n=80)		
	Haftada 1-2 kez	%41.2 (n=93)	%41.2 (n=54)	%42.8 (n=119)		
Yakın arkadaş sayısı	Hiç yok	%5.8 (n=13)	%3.1 (n=4)	%1.1 (n=3)	7.800	0.020
	Bir kişi	%9.3 (n=21)	%4.6 (n=6)	%1.1 (n=3)		
	2-3 kişi	%17.3 (n=39)	%26.0 (n=34)	%22.7 (n=63)		
	4 ve üzeri	%67.7 (n=153)	%66.4 (n=87)	%75.2 (n=209)		
Arkadaşlarla etkinlik yapma	Hiç yapmam	%43.8 (n=99)	%24.4 (n=32)	%10.8 (n=30)	76.311	0.000
	2-3 ayda bir kez	%26.5 (n=60)	%22.1 (n=29)	%26.3 (n=73)		
	Ayda 1-2 kez	%21.2 (n=48)	%32.8 (n=43)	%39.2 (n=109)		
	Haftada 1-2 kez	%8.4 (n=19)	%20.6 (n=27)	%23.7 (n=66)		
Sevgili/eş	Var	%75.7 (n=171)	%69.5 (n=91)	%73.4 (n=204)	3.872	0.144
	Yok	%24.3 (n=55)	%30.5 (n=40)	%26.6 (n=74)		

Kx²=Kruskal Wallis Test

Çizelge 6. Kişilerarası ilişkilerin eğitim düzeyine göre yüzde olarak dağılımı ve eğitim düzeyi ile alışkanlıklar aralarındaki ilişki.

İş/Meslek Yaşamı		İlköğretim	Lise	Yükseköğretim	Kx ²	p
Mesleki amaçlı kursa katılma	Hiç yok	%82.3 (n=186)	%77.1 (n=101)	%69.8 (n=194)	12.136	0.002
	Bir tane	%13.3 (n=30)	%19.1 (n=25)	%19.1 (n=53)		
	2-3 tane	%4.0 (n=9)	%3.1 (n=4)	%9.0 (n=25)		
	4 ve üzeri	%0.4 (n=1)	%0.8 (n=1)	%2.2 (n=6)		
Çalışma durumu	Çalışmıyorum	%31.4 (n=71)	%25.2 (n=33)	%12.6 (n=35)	36.556	0.000
	Bir akrabanın yanında idareten çalışıyorum.	%4.9 (n=11)	%3.1 (n=4)	%1.4 (n=4)		
	Günlük/geçici işlerde çalışıyorum	%6.6 (n=15)	%6.9 (n=9)	%4.7 (n=13)		
	Düzenli bir işte çalışıyorum	%57.1 (n=129)	%64.9 (n=85)	%81.3 (n=226)		
Çalışma süresi	4 saatten az	%3.2 (n=5)	%3.1 (n=3)	%2.9 (n=7)	1.178	0.411
	4-6 saat	%5.2 (n=8)	%3.1 (n=3)	%3.7 (n=9)		
	6-8 saat	%32.3 (n=50)	%42.9 (n=42)	%42.0 (n=102)		
	8 saatten fazla	%59.4 (n=92)	%51.0 (n=50)	%51.4 (n=125)		

Kx²=Kruskal Wallis Test

İş/meslek yaşamı ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde eğitim düzeyi arttıkça kişilerin çalışma hayatına ve mesleki amaçlı bir kursa katılımının arttığı görülmüştür. TÜİK 2016 verilerine göre eğitim düzeyine göre istihdam oranı; bir okul bitirmeyenlerde %30.1, lise altı eğitim düzeyinde %42.4, dört yıllık yükseköğretim ve üzeri eğitimlilerde %73.7'dir¹⁶. Eğitim seviyesi yükseldikçe bir taraftan işsiz kalma riski azalırken, diğer taraftan bireyin işgücü içinde kalacağı toplam sürenin (çalışma hayatının) uzaması ve işsizlik durumunda tekrar iş bulma süresinin kısalması, bireysel gelirleri artıran eğitimle ilgili önemli etmenler olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılım oranının yükselmesi ve bireyin çalışma yaşamı boyunca iş değişikliği sayısının azalması da bireysel kazançların artmasında etkili olmaktadır¹⁷.

Eğitim seviyesinin yükselmesinin, daha iyi birey ve toplum sağlığı, bebek ölüm ve doğum oranlarında düşme, ortalama yaşam süresinin uzaması, artan siyasi istikrar, yoksullukta azalma, gelir dağılımında düzelme, daha düşük suç oranları ve çevre bilincinin artması gibi pek çok olumlu sonuç doğurması beklenir^{18,19}. Eğitim bireylerin toplumsal, bireysel, siyasal, felsefi ve ekonomik anlamda gelişimini sağlarken bireyleri daha çok sosyalleşme ve toplumun bir parçası olma noktasına yönlendirir²⁰. Çalışmamızda çıkan sonuçlara göre eğitim düzeyinin artmasının toplumsal işlevselliği olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Çalışma, eğitimin bireysel ve toplumsal alışkanlıklar üzerine etkisini araştırması açısından ülkemizde yapılmış ilk çalışmadır. Bununla birlikte yalnızca Kocaeli'de yaşayan bireyleri incelediği için tüm ülkeyi temsil etmeyeceği düşünülebilir.

Kaynaklar

1. Ertürk S, *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Yelken Tepe Yayınları;2007.
2. Genç SZ, Eryaman MY. Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2008; 89-102.
3. Erden M. *Eğitim Bilimlerine Giriş*, Ankara: Arkadaş Yayınevi; 2007.
4. Yeşil R. İnsan hakları ve demokrasi eğitiminde yöntem. *GÜ Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004; 5(1), 35-41.
5. Kasper S. From symptoms to social functioning: differential effects of antidepressant therapy. *Int Clin Psychopharmacol*, 1999; 14(Suppl 1):27-31.
6. Liberman RP. *Recovery From Disability, Manual of Psychiatric Rehabilitation*. Washington, DC., American Psychiatric Publishing, Inc., 2008.
7. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] Haber Bülteni. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması [URL] <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri>. 2016.
8. Çalışkan Ş. Eğitim - İşsizlik Ve Yoksulluk İlişkisi. *SUSEAD*, 2007;285-308.
9. Kara B. Özbakım tanımı ve kavramsal yönü. *Sendrom*, 2001;13:105-108.
10. Fawcett J. *Thenursetheorists: 21st century updates* Dorothea E Orem. *Nurs Sci Q*, 2001; 14:34-38.
11. Topal RŞ, Crowther D. Social Responsibility, Quality and Academic Life, International Dimensions of Corporate Social Responsibility. *ICFAI, Hyderabad*, 2005; 1:97-118.
12. Roper N, Logan WW, Tierney AJ. *Theelements of nursing*, New York, NY, *Churchill Livingstone*, 1990
13. Dumazedier J. *Leisure and the social system, Concepts of Leisure*, Ed. J.F.Murphy, NJ, Englewood Cliffs, 1974
14. Kurar İ, Baltacı F. Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Alanya Örneği; *Int J SCS*, 2014; 2:39-52.
15. Karaküçük, S. *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2005.
16. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] Haber Bülteni. Gençlerin İşgücü Piyasasına Geçiş Araştırma Sonuçları [URL] <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri>. 2016.
17. Saxton J. *Investment in Education: Private and Public Returns*, *Joint Economic Committee United States Congress*, //www.house.gov/jec/ 2000
18. Türkmen F. Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye'de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması, *DPT Uzmanlık Tezleri Yayın No: 2655*, Ankara;2002.
19. Çanakcı D, Tutar F. Eğitimin Ekonomik Büyüme Katkısı, 2004. <http://www.bilgiyonetimi.org/>
20. Doğan S. *Eğitim Bilimlerine Giriş; Eğitimin İşlevleri (Kitap Bölümü)* 2014. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/264083976_egitimin_islevleri_egitim_bilimine_giris_kitabi